

Ni veritats ni mentides, memòria

► Marta Marín-Dòmine obre un debat crític de «K.L. Reich» i la visió que té la societat de l'horror nazi

Crònica

SUSANA PAZ | MANRESA

La memòria, ja ho diuen, és fugissera. I partint de la base que, per formació, la professora Marta Marín-Dòmine no està tan preocupada per «la veritat o la mentida» sinó per «com es construeix la memòria», aquesta crònica té les de perdre. Experta en literatura testimonial espanyola i catalana, Marín-Dòmine va pràcticament omplir dijous al vespre la sala d'actes del Casino de Manresa per parlar de *K.L. Reich i la memòria col·lectiva: apunts per a un debat*.

No va deixar ningú indiferent: per la seva erudició pedagògica i per, sobretot, la seva habilitat per desconstruir argumentacions ja fixades en la memòria col·lectiva; per indagar, rebatre i regirar; per no donar per bo el que tothom veu a primera vista. Per ser crítica. Per obrir el debat al perquè de la nostra visió dels camps nazis, de l'holocaust i dels deportats. Com l'hem formada? A partir de què o de qui? És incompleta?

Marín-Dòmine, directora del Centre d'Estudis de la Memòria i el Testimoni a la Wilfrid Laurier University d'Ontario, va deixar clar des del principi que ella no és «historiadora». La barcelonina es dedica a la literatura, en com «s'han narrat els fets reals, han arribat a les persones i han acabat construint la memòria». Traductora amb Robert Finley de l'edició anglesa de *K.L. Reich* —ara sortirà la francesa—, a Marín-Dòmine li va interessar traduir l'obra d'Amat-Piniella «per donar a conèixer als americans una experiència molt específica: el trajecte dels deportats catalans i espanyols». No per fer «país» perquè,

SALVADOR REDÓ

Marín-Dòmine en un moment, dijous, de la seva conferència

va sentenciar, «la literatura de l'horror no és fundadora d'identitat nacional». Ni aquí ni a Israel.

Segons l'experta barcelonina, els deportats jueus que van arribar al nou estat d'Israel el 1948 «van ser molt mal admesos» i «fins als anys 70 i 80, Israel no es fa seva la història de l'holocaust». Tampoc als Estats Units: «fins als 70 no s'associa camps nazis i genocidi jueu». Marín-Dòmine va recordar Montserrat Roig i la pregunta que sovint li feien: «però hi havia catalans als camps?». Que el franquisme impedís l'accés a la memòria és una explicació però, va dir, no l'única: «no s'ha volgut saber. En qualsevol projecte de reconstrucció nacional el passat sol fer nosa, a la transició també». Més pistes. A França, entre els anys 46 i 50, va argumentar, «el Partit Comunista fa retirar publicacions de supervivents a Maut-

hausen perquè no eren comunistes». En els camps, va dir, «es va escriure moltíssim». La memòria no és immòbil; de vegades efimera.

Supervivent, no heroi

En clau manresana va llançar un dard: «el centenari d'Amat-Piniella queda molt limitat a Manresa. Per què? Per a tothom, Amat-Piniella està marcat per ser un supervivent del camp, no és un heroi. En un futur país nou, com se l'integra en la construcció nacional?». I va demanar; «algú ha vist mai algun monument al supervivent desconegut?».

Marín-Dòmine va dedicar un temps de la seva exposició a comentar de manera crítica la imatge que ens ha arribat de Mauthausen i dels deportats a través de les fotografies. Va posar com a

exemple la imatge de Pilar Aymench, del 1972, amb Ferran Planes, Joan Pagès i Joaquim Amat-Piniella, retratats per al llibre de Montserrat Roig. La imatge, en l'actual bloc de la fotografia, s'identifica com «exdeportats catalans del camp de concentració de Mauthausen». Però Planes, per exemple, «mai no va estar en un camp nazi». La memòria, de vegades, enganya.

Les fotografies que hi ha de Mauthausen, va dir, provenen dels oficials de la Gestapo, de la Laica de Francesc Boix i dels soldats britànics i americans durant l'alliberament, «que són recreacions, amb una intenció política positiva per tal d'ensenyar l'horror, però també enverinada: propaganda contra un enemic que derivaria en la Guerra Freda». Amb els camps, va asseverar, «hi ha jugat tothom». I va posar en quarantena les imatges del documental de la periodista de TV3 Montse Armengol *El comboi dels 927*: «no n'hi ha i s'utilitzen imatges de l'holocaust».

Acabant amb Amat-Piniella, Marín-Dòmine va subratllar el fet que el manresà escrivís *K.L. Reich* en català, «sabent els problemes que tindria amb la censura. Va ser una obcecació positiva: havia d'escriure en la seva llengua materna». *K.L. Reich* és «un dels primers testimonis escrits. No el faig únic però sí peculiar: per acostar-nos a la complexitat de les relacions entre els deportats polítics» i, en especial, «pel registre de mirades: testimonials, documentals, històriques... i una mirada que se sent atreta per l'horror, una fascinació per la tortura». I és que una de les lliçons de *K.L. Reich* és que aporta «moltes coses qüestionables de la condició humana». Per fer memòria.

Cotillard brilla a Canes com a immigrant polonesa

GUILLAUME HORCAJUELO/EFE

Des de Canes

ESTEVE SOLER | CANES

A hir la secció oficial del Festival de Canes va oferir una altra de les seves pel·lícules més esperades, *The immigrant*, de James Gray. El realitzador nord-americà ha assolit un justificat prestigi en paral·lel a les visites al certamen francès, que l'ha acollit com un dels seus fills predilectes. Després de sovintejar el gènere negre durant anys amb propostes com *Little Odessa* i *La nit és nostra*, va entusiasmar la crítica amb un canvi al drama a *Two lovers*, que ara emfatitza a la seva nova estrena.

The immigrant ens explica la història d'Ewa, una noia polonesa que arriba a Nova York l'any 1921. La seva situació irregular i la voluntat de salvar la seva germana fa que es vegi arrossegada cap a la prostitució i a un agre triangle amorós. El paper principal recau en una actriu ben estimada a Canes, gairebé una cara imprescindible, Marion Cotillard (*La vida en rosa*), que ofereix una excepcional interpretació, servida gràcies a un guió impecable que afavoreix el seu lluïment. De la mateixa manera, tenen totes les possibilitats de destacar Jeremy Renner (*Los vengadores*) i, sobretot, Joaquim Phoenix, intèrpret habitual de Gray, ara una mica més contingut que als seus darrers treballs (*The master*). El resultat de tot plegat, al meu entendre, és la millor pel·lícula de la filmografia de James Gray, un film emocionalment molt ric i visualment preciós (atenció a la fotografia de Darius Khondji) que sap controlar les reaccions de l'espectador.

Però a Canes no només hi ha una secció de films (n'hi ha 4!) i també es pot gaudir, per exemple, a la Quinzena de realitzadors, d'una cinta creativament tan vigorosa com *Jodorowsky's Dune*, l'exposició de les idees que el cineasta xilè va elaborar en el seu intent d'adaptació del llibre de Frank Herbert. Una cinta que ens enfronta al costat més motivador de la imaginació desfermada.

QUERALT VEGAS

El teatre musical irromp al concert de Patum al CAT

La introducció del teatre musical en les melodies de la Patum es va estrenar dijous al Centre Artesà Tradicionari (CAT) de Barcelona, en un concert al qual van assistir Vicenç Villatoro, director de l'Institut Ramon Llull, i Josep Gendrau, provincial dels franciscans a Catalunya. La proposta, amb la igualadina Lloïl Bertran (a la foto), s'escoltarà avui (22 h) a la plaça Sant Pere de Berga.

Breus

LLIBRES

L'igualadí Món Sanromà publica les vivències a Qatar

REDACCIÓ | MANRESA

Món Sanromà Moncunill (Igualada, 1986) és l'autor de *Qatar. El país més ric del món*, un llibre publicat per Edicions de 1984 que analitza el poder i les condicions de vida al país més ric del món, des d'Al Jazeera a la Qatar Foundations. Sanromà és periodista i té un màster en Relacions Internacionals, Seguretat i Desenvolupament. Entre el 2009 i el 2011 va treballar per a una línia aèria a Qatar, cosa que li va permetre escriure el llibre. Ha treballat a **Regió7** i a TVC.

ARXIU/MARTA PICH

MÚSICA

El Club de la Cançó convida Marc Parrot

REDACCIÓ | MANRESA

El Club de la Cançó ha programat per primer cop l'actuació del compositor i cantant Marc Parrot. Serà el proper dijous (21 h) a la sala El Sielu. Les entrades anticipades (8 euros) ja es poden adquirir a les taquilles del teatre Kursaal. Parrot es presentarà en solitari, acompanyant-se amb la guitarra, i desgranant cançons i anècdotes extretes de la seva carrera.